

Schelpreparatie bij *Scaphella lamberti* (J. Sowerby, 1816) heroverwogen

Gerhard C. Cadée¹

Abstract

Shellrepairs found in a Pliocene *Scaphella lamberti* (J. Sowerby, 1816) (fig. 1) are probably due to tumbling transport on the seafloor during storms as suggested for similar repairs in strombids by Savazzi (1991). In living Volutidae comparable shell repairs appear to be quite common.

Samenvatting

Gerepareerde schelpbeschadigingen gevonden in een pliocene *Scaphella lamberti* (J. Sowerby, 1816) zijn mogelijk veroorzaakt door rollend transport over de zeebodem tijdens storm, zoals gesuggereerd voor vergelijkbare beschadigingen bij Strombidae door Savazzi (1991). In levende recente Volutidae blijken dergelijke reparaties veel voor te komen.

Schelpreparatie

Bram Langeveld (2013) schreef in Afzettingen een interessant artikel over een beschadigde *Scaphella lamberti* (J. Sowerby, 1816) die naar alle waarschijnlijkheid door een krab aan de mondrand was 'opgeknijpt'. Daarnaast beschreef hij in hetzelfde artikel ook gerepareerde beschadigingen bij deze soort. Zijn logische conclusie was dat deze gerepareerde beschadigingen het gevolg waren van mislukte krabaanvallen. Hij stuurde mij het manuscript en ik

1. *Scaphella lamberti* (J. Sowerby, 1816) met reparaties aan de schelp. Kalkfabriek Brielle. Collectie auteur.

2. Alikruik *Littorina littorea* (L., 1758), uit de Waddenzee met gedeeltelijk herstelde beschadiging. Collectie auteur.

kon hem nog een foto leveren van een exemplaar uit mijn collectie dat zeker drie van dergelijke reparaties vertoonde. Op dat moment kon ik ook geen andere reden verzinnen hoe deze beschadigingen tot stand waren gekomen. Hier beeld ik die foto nogmaals af (fig. 1). Daarop is goed te zien dat het toch wat afwijkende beschadigingen zijn. Ze lopen bijna evenwijdig aan de groeilijnen en vertonen niet die karakteristieke V-vormige inkeping van een krabbenbeschadiging. Als voorbeeld daarvan geef ik hier een afbeelding van een alikruik (*Littorina littorea* (L., 1758)), die ik onlangs levend verzamelde in de Waddenzee en die net bezig was zijn beschadiging te herstellen (fig. 2). Ik heb hem dat werk verder laten doen in een 'aquarium' thuis. Een alikruik is gauw tevreden: een pot met zeewater, wat schelpen om de microalgen vanaf te schrapen, een beetje groenwieren die tevens voor zuurstof zorgen en een plaats voor het raam, is alles wat hun hart begeert (denk ik). In ieder geval, herstel ging voorspoedig maar langzaam 'met een slakkengang' (Cadée, 2015).

Zoals het toeval wel vaker helpt: ik kwam onlangs tweedehands ook het schitterend uitgegeven boek *Living Volutes* tegen (Weaver & du Pont, 1970). Het was voor een habbekrats te koop omdat het op een vochtige plek bewaard was en naar schimmel rook, maar de tekst en de platen, gelukkig niet aan elkaar vastgeplakt, waren nog uitstekend. Tot mijn grote verrassing bleek een aantal van de afgebeelde soorten, zelfs type-exemplaren, vergelijkbare gerepareerde beschadigingen te vertonen! Op de uitstekende 79 platen trof ik wel 28 voorbeelden: 5A, 6B, 8A, 12J, 19G, 22A, 22E, 28E, 32A, 35I, 42C, 43A, 43C, 44A, 47E, 50A, 51A, 51E, 52E, 54A, 58F, 59A, 71E, 72K, 75A, 75E, 77A, 78E. Het voelt als heilighennis de fraaie platen zo te bestuderen, maar het kwam me uitstekend van pas dat de Volutidae hier zo voorbeeldig scherp waren afgebeeld!

Bovendien ging ik eindelijk nauwkeuriger het artikel van Savazzi (1991) lezen waarin - niet direct uit de titel op te maken - ook een heel stuk over gerepareerde *Strombus* schelpen staat. Strombidae hebben een stevige schelp in adulte vorm met een duidelijk verstevigde, soms met steekels verlengde, mondrand, maar de subadulte missen deze stevige mondrand en zijn nog dunschalig. Zij zijn meest herbivoor en leven ondiep. Alleen in deze juveniele dunschalige exemplaren trof hij soms gerepareerde beschadigingen aan die erg lijken op die in 'onze' *Scaphella* van figuur 1. Savazzi (1991: 327) denkt dat deze beschadigingen komen door het rollen over de bodem van het levende exemplaar tijdens een storm. Dat levende schelpdieren rollend over de bodem tijdens een storm beschadigd kunnen worden en deze beschadiging soms kunnen repareren beschreef ik onlangs voor kokkels in de Waddenzee (Cadée, 2013).

Hiermee denk ik een betere verklaring te hebben gevonden voor de beschadigingen van de *Scaphella lamberti* (J. Sowerby, 1816) van figuur 1. Ook Volutidae leven veelal in ondiep water waar zij dezelfde beschadigingskansen hebben.

Literatuur

- Cadée, G.C. 2013. Shell damage and repair in recent cockles *Cerastoderma edule*. Poster abstract. – Newsletter Palaeontological Association 84: 65.
- Cadée, G.C. 2015. Reparatie met een slakkengang. – Natura 112 (3): 15.
- Langeveld, B., 2013. 'Kapot', maar toch het verzamelen waard: *Scaphella lamberti* (J. Sowerby, 1816) uit het Antwerpse. – Afzettingen WTKG 34 (2): 50-55.
- Savazzi, E., 1991. Constructional morphology of strombid gastropods. – Lethaia 24: 311-331.
- Weaver, C.S. & J.E. du Pont, 1970. Living Volutes, A Monograph of the Recent Volutidae of the World. – Delaware Museum of Natural History Monograph Series 1: 1-375.

¹Gerhard C. Cadée, e-mail: gerhard.cadee@nioz.nl